

سخن آغازین

واژه «صلاة» که در زبان فارسی به آن «نماز» گفته می‌شود، در لغت، به معنای دعا، تعظیم و بزرگداشت، به یاد خدا بودن است^۱ و در زبان اعراب پیش از اسلام، برای هرگونه عبادت و نیایش استعمال می‌شده است.

پیش از اسلام، پیامبران بزرگ الهی امت‌های خود را به برپا داشتن نماز، امر و بدان وصیت نموده‌اند.^۲ اهمیت نماز به اندازه‌ای است که قرآن شریف، از آن به عنوان یکی از دعاهای مهم حضرت ابراهیم علیه السلام برای خود و فرزندان‌شان یاد می‌کند:

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾^۳

پروردگارا، مرا برپادارنده نماز قرار ده، و از فرزندان من نیز. پروردگارا، و دعای مرا بپذیر.

پس از ظهور اسلام، واژه «صلاة» کاربرد خاص تری یافت و در معنای عبادتی ویژه با مقدمات، مقارنات، اجزاء، ارکان و واجبات خاصی به کار گرفته شد.

---

۱. المفردات فی غریب القرآن، ص ۴۹۱؛ لسان العرب، ج ۱۴، ص ۴۶۴

۲. ابراهیم / ۳۷؛ لقمان / ۱۷؛ بینه / ۵ و ...

۳. ابراهیم / ۴۰

به هر حال در زمان حاضر، مقصود از نماز، عبادت و ویژه‌ای است که از منظر تعالیم روح‌بخش دین اسلام، انجام آن واجب و ترک آن حرام و از گناهان کبیره است و همهٔ مسلمین به شکل واحدی، آن را به جا می‌آورند.

اما باید دانست که حقیقت نماز، در مرتبهٔ والاتر و برتری قابل تعریف است و وجوب این عبادت ارزشمند، صرفاً برای رفع یک تکلیف از تکالیف دینی و انجام یک واجب از جملهٔ واجبات الهی نبوده است. بلکه نماز، در حالی که تکلیف است، به مثابهٔ یک معلّم اخلاق، روح و قلب انسان را صیقلی می‌دهد و برای او صفای دل و پاکی باطن به ارمغان می‌آورد.

در واقع نماز، موجب سازندگی روحی و اخلاقی آدمی می‌شود و نظیر معلّمی که همه جا حضور دارد و همه می‌توانند از آن بهره ببرند، به تدریج روح و اخلاق انسان را پاکیزه می‌کند و موجب نجات او از گمراهی‌ها و باعث هدایت وی به سوی رستگاری می‌شود. چنان که قرآن کریم می‌فرماید:

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تَصْنَعُونَ﴾^۱

همانا نماز آدمی را از فحشا و منکر باز می‌دارد و ذکر خدا بزرگ‌تر است و خدا به کارهایی که می‌کنید، آگاه است.

نماز، انسان را به راه رستگاری هدایت می‌کند و مانع اثر گذاری جرّقه‌های انحرافی روی دل او و مانع سقوط و تباهی وی می‌شود. به عبارت روشن‌تر،

نماز زنده است و می‌تواند به انسان کمک کند و مسیر حرکت به سوی سعادت را به او نشان دهد تا به مقاصد اعلی و درجات رفیع عرفانی دست یابد.

نکته مهم آن است که نماز، برای کسانی انسان‌ساز است و تربیت افرادی را بر عهده می‌گیرد که به «روح و باطن» نماز و جنبه‌های اخلاقی آن توجه داشته باشند و صرفاً به مراعات صورت ظاهری و احکام نماز بسنده نکنند.

کتاب حاضر که در سه فصل تنظیم شده است، به تبیین شرایط و لوازم صحت و کمال نماز در دو بُعد اخلاقی و فقهی به صورت توأمان می‌پردازد.

فصل اول کتاب شامل گزیده بیانات اخلاقی مرجع عالیقدر حضرت آیت‌الله العظمی مظاهری (مدظله‌العالی) پیرامون اهمیت، اسرار، برکات، آداب، فضائل و جایگاه نماز در سیره معصومین علیهم‌السلام و نیز آثار سوء اعراض از این عبادت بزرگ می‌باشد. همچنین در این فصل، به صورت مختصر و کوتاه، به اهمیت و فواید نماز شب اشاره شده است.

فصل دوم، حاوی خلاصه احکام نماز می‌باشد که از کتاب عصاره دین، از دیگر تألیفات معظم‌له، استخراج شده است.

فصل سوم نیز در بردارنده بیش از هفتصد سؤال شرعی و استفتائات مربوط به نماز و پاسخ‌های حضرت آیت‌الله العظمی مظاهری (مدظله‌العالی) می‌باشد.

الله ولی الهدایة و التوفیق

مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهراء علیها‌السلام